

дини не тільки регулюється національним законодавством кожної окремо взятої держави, але й знайшло своє відображення у сфері міжнародно-правового регулювання, підтвердженням чому є проаналізовані нами вище міжнародно-правові акти.

Література:

1. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
2. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права від 16.12.1966 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_086
3. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21.12.1965 р. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_105
4. Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації по відношенню до жінок
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
7. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

Міт'яєва А. В.

студент, Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРАВОМІРНЕ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Одним з актуальних питань на сьогодні залишається гарантія та захист прав людини і громадянина як на території однієї держави, так і в усьому світі. Цьому сприяють як національне, так і міжнародне право. Треба зазначити, що з метою забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина держава та міжнародне співтовариство зобов'язані обмежувати права однієї групи осіб, щоб не порушити дані права другої групи. Таким чином можна говорити і про правомірне обмеження прав і свобод.

Значну увагу питанню правомірного обмеження прав людини і громадянина в міжнародному та національному праві приділяють Є.Є. Грецова, Є.Є. Гуляєва, М. А. Кудрявцев, Е. А. Лукаше-

ва, В. В. Маклаков, Ю. А. Тихомиров, В. А. Туманов, В.Є. Чиркін, Е. Бредлі, М. Дженіс, Ф. Люшер, Д. Ллойд, Т. Хартлі, та інші.

Щодо поняття «обмеження прав і свобод людини», то чітке визначення відсутнє. І тому сьогодні в доктрині присутні різні погляди з даного питання.

А. Ф. Квітко вважає, що під терміном «обмеження права (свободи)» слід розуміти як встановлені законодавством межі реалізації (здійснення) людиною (громадянином) прав (свобод), які виражаються в заборонах, втручаннях, обов'язках, відповідальності, існування яких детерміновано (зумовлено) необхідністю захисту конституційно визнаних цінностей, і призначенням яких є забезпечення необхідного балансу між інтересами особистості, суспільства і держави.

І. Д. Ягофаров пропонує розглядати «обмеження права» в двох сенсах. По–перше, як виключення із загальної сукупності прав і свобод людини, яке відбувається в силу різного роду об'єктивних чи суб'єктивних обставин, що мають найчастіше політичний характер. По–друге, обмеження являє собою звуження обсягу та/або змісту конкретних прав і свобод шляхом встановлення просторових меж, тимчасових рамок, кола осіб або певних варіантів поведінки індивідів.[1]

Є.Є. Грецова пропонує розуміти обмеження як допустиме міжнародним правом та/або внутрішньодержавним правом втручання в права і свободи людини, які відповідають вимогам законності, необхідності, доцільності і співрозмірності цілі, яка переслідується. Ціллю обмеження прав і свобод людини є охорона основних загальноновизнаних цінностей в суспільстві, до яких відносяться життя, свобода, гідність, здоров'я і моральність населення, а також підтримка державної безпеки, забезпечення суспільного порядку та інші цінності.[3]

Таким чином, права людини, незважаючи на їх безперечну найвищу цінність у правовій демократичній державі, не можуть бути зведені в абсолют і бути завжди і в усіх випадках недоторканими.[4] Держави змушені обмежувати права людини для досягнення балансу між правами індивіда та інтересами суспільства в цілому. Одночасно міжнародне право дозволяє державам відступати в деяких випадках від виконання взятих ними на себе міжнародних зобов'язань по захисту прав людини і призупиняти дію національного законодавства (право на дерогацію).[2]

Наразі конституційне законодавство всіх держав світу, зокрема України, передбачає можливість обмеження прав і свобод людини на цілком легітимних підставах. При цьому конституційно–правове регулювання обмеження прав людини має вичерпні правові параметри, які не можуть розширюватися в довільному порядку і мають дискретний характер.[7] Так, Основний закон України передбачає, що конституційні права і свободи людини та громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України (ч. 1 ст. 64).

Критерії правомірних обмежень державою індивідуальних прав і свобод були вперше сформульовані в Загальній декларації прав людини 1948 р. А саме, згідно зі статтею 29 Загальної декларації «при здійсненні своїх прав і свобод кожна людина повинна зазнавати тільки таких обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших та забезпечення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві». Аналогічні критерії викладені у статтях Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.[5]

Значимість Європейської конвенції 1950 р. полягає в тому, що вона конкретизувала і розширила їх, класифікувавши на загальні і спеціальні. Причому, якщо загальні обмеження (ст. ст. 15–18) в основному повторюють критерії, закріплені у Загальній декларації, то спеціальні, що відносяться до таких прав і свобод, як право на недоторканість особи, житла і кореспонденції, право на свободу мирних зборів і асоціацій, право безперешкодно користуватися своїм майном, право на свободу вибору місця проживання, право іноземців на проживання на території держави і неприпустимість висилки (ст. ст. 8–11 Конвенції, ст. ст. 1, 2, 4 і 7 Протоколів), що є новацією Європейської конвенції. [6]

Аналізуючи Європейську конвенцію 1950 р. Павлова Л. В. виділяє основні критерії правомірного обмеження прав людини: встановлення законом таких обмежень (при цьому Європейський суд з прав людини розуміє закон в широкому сенсі, аналогічно поняттю права в російській чи українській мові, що включає будь–який нормативний акт державного органу (Санді Таймс проти Сполученого Королівства Великобританії (1979г.)); законність мети (Держава може здійснювати дерогаційні заходи тільки в цілях, зазначених у Конвенції. (Хендісайд проти Сполученого Королів-

ства Великобританії (1976 р.), Даджен проти Сполученого Королівства Великобританії (1984р.), Мюллер та інші проти Швейцарії (1988р.); необхідність таких обмежень (очевидна невизначеність даного критерію зумовила активну діяльність Комісії та Суду по встановленню сенсу вказаних термінів. У судових рішеннях по справі Хендісайд проти Сполученого Королівства (1976 р.), Сілвер та інші проти Сполученого Королівства (1983 р.) було дано таке визначення «необхідності»: воно не синонімічно прикметника «необхідний» і не має тієї гнучкості, які мають такі терміни, як «допустимий, звичайний, корисний, розумний або бажаний»). [6]

Щодо видів правомірного обмеження, то відповідно до Європейської конвенції 1950 р. можна виділити наступні основні види: обмеження під час надзвичайної ситуації (ст. 15); обмеження політичної діяльності іноземців (ст. 16); обмеження прав з метою заборони зловживання правами (ст. 17).

Грецова Є.Є. ж у своїй дисертаційній роботі пропонує поділити обмеження прав на обмеження прав, які допустимі міжнародним правом в загальних умовах (право на повагу до особистого і сімейного життя, недоторканність житла і таємниці листування; свободу думки, совісті і релігії тощо. Так, в справі «Маркт інтерн Верлаг ГмБХ і Клаус Бірман проти Федеральної Республіки Німеччини» Суд відмітив, що стосовно комерційної мови чи реклами вимоги статті 10 Конвенції діють в повному об'ємі, але національні влади мають більш широкі повноваження в даній сфері) та в умовах надзвичайних ситуацій (в умовах надзвичайного стану держава зобов'язана офіційно оголосити про відступ від своїх зобов'язань), а також виділяє окрему категорію прав, які не можуть бути обмежені в будь-якому разі (право не піддаватися тортурам і нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню; свобода від рабства і підневільного стану; право на захист порушених прав і свобод тощо).[3]

Підсумовуючи вищевикладене можемо сказати, що сьогодні відсутнє визначення поняття обмеження прав людини, але при цьому в міжнародному праві існують, критерії, яким повинне відповідати таке обмеження. При цьому слід розмежовувати обмеження прав у загальному порядку та в період надзвичайної ситуації, враховувати, що обмеженню підлягають не всі права, а лише певна категорія. Велика увага при цьому надається національному праву держав, адже держави самостійно конкретизують умови обмеження прав людини і громадянина.

Література:

1. А. В. Белый Понятие и значение ограничения прав человека и гражданина// Вестник Челябинского государственного университета. 2009. № 7 (145). Право. Вып. 18. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.lib.csu.ru/vch/145/006.pdf>
2. Валеев Р. М. Проблема ограничения прав человека в международном и национальном праве// [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://rudocs.exdat.com/docs/index-168236.html? page=11>
3. Правомерные ограничения прав и свобод человека в международном праве. Автореф. дис.... канд. юрид. наук / Грецова Е. Е. – М., 2009. – 26 с.
4. Назаров В. В. Вплив рішень Європейського суду з прав людини на вдосконалення стандартів обмеження конституційних прав людини// Національна бібліотека ім. Вернадського/ Європейські перспективи № 1, 2011 [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evp/2011_1_1/Nazarow.pdf
5. Основные принципы установления ограничений прав и свобод, предусмотренных в Международном пакте о гражданских и политических правах// Электронный ресурс – [Режим доступа]: <http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCMQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.bureau.kz%2Flib%2Fdownload%2F1086.doc&ei=FAGEUKbdN87MtAadxYAI&usg=AFQjCNG9T41jawyP5UGf1zY3dIgyQEJFQ>
6. Людмила Павлова Правомерные ограничения государством права на свободу ассоциации по Европейской конвенции прав человека // [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCgQFjAB&url=http%3A%2F%2Fflawtrend.org%2Fru%2Fdata%2F381%2F&ei=vgGEUIKkI8jbsgadoIHYDA&usg=AFQjCNExpLILBlqzDxCk-rrJWQV5nppw>
7. Скрипнюк О. Конституційно_правове регулювання обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні// Національна бібліотека ім. Вернадського/ Публічне право № 3 (2011) [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pubpr/2011_3/Skrupniuk.pdf

Недбало Н. В

студент, Львівський національний університет ім. Івана Франка

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ГРОМАДЯН В АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІЙ СФЕРІ

Адміністративний процес виступає однією зі сфер правового регулювання, в якій широко та різнопланово проявляються правові зв'язки особи з органами державної влади, органами місцево-